

זמניו של עקביא מוזל

הי שנים הרבה, ורודי זקני ושני הקטנים יוצאים, כדרכם שנה שנה, רבם בבלזא ואני עומד בבית בית וראה בתכונתם הגדולה — טיהרם פליו גדול נטלו למסעם — זקני אמר לי: אף כי פיתח גדול גימנויאט במחילה, ואין במליך שיר של ישראל, לא היה מניקה, אביך היה מתכבד להביאך לבלזא, כל העולם כולו באים לבלזא, אך דברים אלה עמדו שני הבנים הקטנים, שהיו טרודים בצרירת פיות הש"ס והתרם, והתחילו מסייעים בידי עם להוכיחני, עד מה טאומתת אמר כי כל העולם כולו באים לבלזא, והוכחה אלה נמשך לבי ביותר גור מעשה במי שהיו זרים ורחוקים רח אמונה ומנהגות ישראל ודרכי שלומנו ונתעוררו לחסות בכנסייה זרה ויראה החופפות על בלזא, על א דוקא, ובכלל הסיפורים סיפור עם שגדל בכדכייהים, מאלה שנתערבו יים וילמדו ממעשיהם והיה כאחד ש ופתאום באה בו הארה גדולה, הניה אביו וכל המדות השכיות, שכן מה יורד בה עבר רוב ארצות ים, עד שבא לבלזא ואמר: מה אשכ זיתיה.

ק ב ר ר ו ב י ם

(שיחות מערב שבת לערב שבת)

נים היתה ענין המיכן מאליו, אך לא החסירו ממנו את ההדגשה: דוקא (בלזא) לא היו מכרכי הים ולא הוצרכו לשכור ספינות, ולעבור רוב ארצות ועי מיס, שכן שנים שלוש אלה, ספק נעי רים ספק אברכים, בית-גידולם לא היה רחוק כל כך — ביהם או הגר, אבל אם ביתם לא היה רחוק ביותר במקום ובזמן היה רחוק ביותר בנפש, בהיי, במנטליות, לא כל שכן בתרבות, בהשקפות, בהלכי כות, ידענו כן ידענו מה מעורר עלם, כי יניח ביתו סביבתו, עולמו, לבקש בית אחר, סביבה אחרת, עולם אחר, אך הענין הקונקרטי שלפנינו: כי יקום נער והוא בן למשפחה יהודים, היושבת דורית דורות במערב, והוא גדל כדרך הדורות האחרונים שם, לאמור כבן-אירופה, כמי עורב בחיי העם השכן — ביתך דיוק: העם השליט — ומבולל בהם, ויתפשט בגדיו הקצרים וילבש בגדים ארוכים, בגדי חסידים, אף יגדל פאות וספית-זקן, יקיים תרי"ג להקדוקותם וילך לישב בין יראים ושליעים להיות כאחד מהם לכל דבר — היא ענין מיוחד, מורה, אפילו פיקאנט, עם זאת לא קשה להולמה מכפי הנראה בהקפדה ראשונה, אם תרצה אף הוא כיסאי בביטוי ההתעוררות היהודית — הלאומית, הציונית, העברית — שהשיבה רוחה הרפנה גם במערב, רחוק קים נעשו קרובים באופן שעמלו לוונו ערכי אירופה שאין בהם כדי לסתור את היהדות וערכי היהדות שאין בהם כדי לסתור את אירופה להיתם כחסיבה אחת, אבל דוקא האופן הזה, שעחיד רבים, קצרה ידו; הוא אמנם פירנס את הנפש אך לא השגיעה, הוא נתן ענין

לענות בו, אך היה זה ענין של חיות ולא ענין של חיים, ענין של מדרש ולא ענין של מעשה, כי גם לאחר שעברה עליהם ובהם הרוח היא נשאר בספירת החיים, והמעשה כלפניהם, ההבדל ביניהם ובין אחיהם שלא היתה בהם יד הרוח והיא, היה הבדל של התענינות עיונית, רוחנית, הבדל של אידיאולוגיה, אפשר והרבים הסתפקו בכך, אך היו גם מעי סים שלא הסתפקו בכך, הם סברו, כי הרוח הזאת מחייבת מלוא-חיים והם גיר סו בכמה דרכים להגיע אליהם, אחד הדרכים — הוא בדומה לדרכו של עקביא מוזל, מקה אני, הקורא, שאתה מכיר — הלא הוא דמות בגיבורי הסיי פור של ש"י עגנון, שהנית טולדתו במערבה של אירופה ובא לקהילת יש"ד דאל במזרחת לחיות כחיה, ואפשר אתה מכיר גם אחיו, אלה שקדמו לו ואלה שבאו אחריו, אלה שהצליחו ואלה שנכ" שלו, הרי, למשל, ר"י אהרן מרקוס, שלא זו בלבד שלא יכול היה לראות בדרך הויפורמה, אך גם דרך פרנקפורט לא הניחה דעתו ובא לקראקא וישב בה, כאחד המוני היראים והשלימים, פייסן יקר החסידות וקרות הציונות, הרי, למשל, נתן בירנבאום, שמשנתעורר לאמני ציפציה העצמית, הלך למולדת אבותיו במנית אירופה מתוך אמונה למצוא בה את רוח כתבי הקודש ומצא את שמצא ואחרי כמה גלגולים נעשה בה שנעשה בסופו כאחד המוני היראים ושלימים, אכן בנתיבה הזאת, נתיבה פרדוקסלית, הלכו, כנראה, גם שנים שלוש הצעירים, שדיבר בהם דודי זקני ושני בניו הקי שנים.

את אחד מהם הכרתי שלוש פעמים, פעם ראשונה הכרתי ולא ידעתי כי הוא הוא — כפי שסיפרתי לך בענין השיחה בבית הנתיבות ופעם שניה ושלישית הכרתי ולא ידעתי כי הוא אחו, פעם שניה — לפני שנים ואני במערכת, העתיד" בוארשה הביא הדואר מעטפה ובו שיר ומכתב לוואי, במכתב ואמר, כי אפשר והעורך יקשה על השיר, על שום היסוד המטי פיזי שבו, אך הוא כרוחו של מי שהוק" דש לו, סופר מופלא, הענין היה פליאה בעיני — כבר ראיתי מבני דור, אנשי מערב, הכותבים מאמר עברי, מחקר עבר רי, אך לא ראיתי מהם הכותבים שיר עברי, ספור עברי, שאלתי: מי האיש ומה דרכו וגידולו, וביותר שאלתי: כי צד הגיע לך, נראה לי, כאו לעתה, כי תשובה לשאלה כזאת היא תשובה לגבור לייכותה של התנועה העברית בגולה, חשבת: דרך התנועה הלאומית, הציר גית, העברית הביאה לידי כך, ומחשבה זו היתה כעידוד, כנחמה, לשנים נודעתי, כי הכותב הוא הוא העלם שפשוט בנדר אירופה ולבש בגדי-בלזא, והוא בא דרך הצר בלזא ורבה והסידית למלה העבי רית החיה, לשירה העברית החיה, לאמור לא בדרך הישר, האחד שהלך בו איש פראג, הזנו ברגמן, אשר ב"בריכו"כ" בא" כסח שביל לעצמו דרך הספרות העברית החדשה והגיע להשלוח" לא בדרך הישר האחר, שהלך בו איש פראג אחר, פלנץ קאפקה — הוא הוא הסופר המופלא אשר לו הוקדש השיר שנשלח להעתיד" — שהנחת שני צורות, האחד מחברות הכתבים הגר" מנים — שלו והאחר מחברות התרגילים העברים שלו, אלא בדרך שונה, בדרך עקיפה.

פעם שלישית — ימים ששיקעתי עיני בעניני הפסיכואנליזה והייתי גם מנייה ריה בלשוננו, נתעוררתי על קצת מה רים בענינים יהודיים — הרי ענין תפילת הרי ענין המזוזה, השבת: לא מעטים שנטפלו לחקירת-ענינים אלה לאור הפסיכואנליזה, אך מה רבים ביניהם שאהו מרגיש שידיעתם קלושה, בקאותם שא לז האילו זה יודע, כנראה, את הענין ידיעה קרובה, סמוכה, ימים שקראתי מחקרים אלה לא עלה על דעתי, כי כותבם הוא הוא האיש ששלח אותנו שיר סודר למערכת, העתיד" לא עלה על דעתי, כי הוא הוא שתיבר את קובץ השירים הקטן — רק יח עמודים — פיוטים ושירי ילדות, שקראתי בעי צם הימים ההם, אף שראיתי אותו שפ עצמו על השירים ועל המחקרים לא נראה לי מהברם אחד, לא יכול היה להראות לי אחד, אמנם, כשם שיכולתי לפרנס את דרכו של בן-מערב לשירה העברית דרך חצר בלזא, יכולתי לפרנס את דרכו לפסיכואנליזה דרך חצר בלזא, אך משום-מה נחשבו לי מחבר-השירים ומחבר המחקרים כשני שמעון בני-יוסף ולא עוד אלא במאמר שפירסמתי בענין תפלין ב"פסיכואנליטישה בוגנונג" של בשתי את שמו הפרטי (גם זה עסק לפסיכואנליזה) וגרמתי לה למערכת, שנמשכה לשיבושי, והוצרכה לבקש סליחה.

ושלושה אלה שהם אחד — הוא מרד כי גיאורגו לנגר היושב עתה עמנו ושאתה קורא מדי פעם בפעם שיר שלו מאמר שלו, דשימה שלו, ואם תרשני נשגב ואוסיף לטפר לך על דרכו ומעל שיר.

דב שטוק